

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: *oponentka*

Autorka práce: Aneta Darjaninová

Název práce: Identitní přehodnocování náboženských představ

Vedoucí práce: Mgr. Barbora Spalová, PhD.

Oponentka: Layla Bartheldi

Navržené hodnocení: B

.....

Vazba práce na okruhy SZZ (informace je uvedena v Příloze bakalářské práce)

Tato část se týká pouze prací vypracovaných ve studijním programu Sociologie se specializací; dále pak prací ze studijního programu Sociologie – sociální politika obhajovaných v tzv. pilotním režimu.

SZZ, Sociologie

Tematický okruh: INSTITUCE

Klíčové slovo: náboženství

Tematický okruh: PROCESY

Klíčové slovo: sekularizace

Tematický okruh: IDENTITY

Klíčové slovo: osobní (self)

SZZ, Metodologie

Okruh 1: Teoretická východiska výzkumu

Téma: Subjektivita a objektivita

Okruh 2: Příprava a organizace výzkumu

Téma: Flexibilita kvalitativního výzkumu - reflexe proměn projektu v průběhu výzkumu

Okruh 3: Vytváření a sběr dat

Téma: Výzkumný rozhovor

Okruh 4: Analýza dat

Téma: Biografická analýza

Okruh 5: Reflexivita, etika a prezentace výzkumu

Téma: Výzkumnická reflexivita

SZZ ze specializace (v případě práce obhajované ve SP Sociologie – sociální politika nevyplňujte)

Specializace Sociální antropologie

Tematický okruh SZZ:

Specializace Studia současných společností:

Téma:

Navazuje na předmět/y:

Témata uvedená v příloze: My a Oni. Skupinové hranice. Identity. Vytváření a reprodukce skupinových vazeb.

Sociální skupiny, etnická a národní společenství.

.....

Posudek

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry?

Hlavní cíl práce, tedy zmapovat vlivy působící na formování a proměny náboženské identity je jasně formulován a následně sledován napříč celou prací, i srozumitelně zodpovězen v závěru práce.

2. Je práce vhodně strukturována? Navazují jednotlivé části textu plynule na sebe, je text věcný a logicky konzistentní?

Text práce je přehledně a logicky strukturován. Především v teoretické části autorka postupuje velmi systematicky napříč koncepty klíčovými pro práci. Dále pak v etnografické části názvy kapitol odpovídají identifikovaným vlivům působícím na proměny identity. Ty jsou však někdy nepoměrně různě dlouhé. Pro větší jasnost a udržení pozornosti by však neškodilo dané aspekty zdůraznit, ideálně jak za začátku i konci celé etnografické kapitoly.

Oceňuji také příběhovou část, kdy pracuje s biografickou analýzou a která pomáhá vtažení do tématu.

3. Je z práce patrná vazba tématu na zvolené okruhy SZZ ze sociologie, specializace a metodologie? Jsou pasáže týkající se zvolených okruhů harmonicky včleněné do celku bakalářské práce?

Téma bakalářské práce se zcela překrývá se zvolenými okruhy SZZ, jež jsou vhodně provázány napříč celou prací. Je tomu tak na úrovni teorie i metodologie.

4. Dokládají pasáže práce, ve kterých je rozvíjena vazba práce na státnicové okruhy, dostatečně hlubokou znalost studovaného tématu, problému či jevu na jeho teoretické nebo metodologické rovině? Je znalost zvoleného státnicového okruhu vhodně reflektována v analýze a při formulování závěru práce?

Studentka pro vytváření využívá výzkumné rozhovory, jež jsou jedním ze zvolených okruhů, stejně jako pracuje s biografickým zpracováním materiálu i jistými proměnami v strategii v průběhu výzkumu. Co se týče okruhu subjektivity a objektivit, na tomto místě by neškodila hlubší reflexe

možností interpretace dat vytvářených skrze rozhovory a také využívání aktérských pojmů v analýze.

Ohledně využití teoretických okruhů, tak je sice věnována zevrubná pozornost konceptům sekularismu a otázce identity (včetně snahy rozlišovat mezi multiplicitou identit i kolektivními identitami) v multi-disciplinárním přesahem do psychologie (ač někdy přistupuje k příliš biologizujícím závěrům). Je patrná snaha také uchopovat náboženských institucí skrze dopady chování některých jejích klíčových aktérů, nicméně výrazně menší pozornost je však soustředěna na práci s konceptem náboženství jako celkem, z čehož pak plynou některé hlavní nedostatky práce viz níže.

5. Opírá se autorka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Autorka se opírá o dostatek relevantní zdroje, včetně cizojazyčných.

6. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Na úrovni teorie autorka pracuje s kvalitními a relevantními zdroji. Část etnografická je pak velmi bohatá na prezentovaná data. Ty se studentka snaží poctivě průběžně analyzovat, ač se tato analýza bohužel místy stává spíše průvodním komentářem.

7. Jaká je kvalita argumentů, o něž autorka opírá závěry, k nimž dospěla?

Autorka si klade několik výzkumných otázek:

Hlavní otázce: „Jaké aspekty vedou jedince přehodnocovat svůj postoj k víře“, je věnována zevrubná pozornost a je uspokojivě zodpovězena, ač je některým aspektům věnována pozornost na úkor jiných.

Nicméně na otázky: „Jaký vliv má na lidi, kteří vyrostli v křesťanských rodinách, mainstreamová sekulární společnost.“ a „Jak se proměnil postoj jednotlivců k morálním hodnotám v dospívání?“ jsou v závěru zodpovězeny poněkud zkratkovitě, až přinášená odpověď vyznívá protichůdně. Zde by textu zásadně prospělo zdůraznit, že klíčovou součástí argumentu má být právě věková kategorie informátorů a sní spojené okolnosti.

Celkově je však možné závěry považovat za relativně jasné a kvalitní.

8. Jsou v práci autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých? Jsou v práci jasně vyznačeny s uvedením původu části textu, které byly strojově vytvořeny nebo vznikly ze strojově vytvořených podkladů?

Autorčina tvrzení jsou jasně odlišena od převzatých, včetně deklarace využití nástrojů pro překlad.

9. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Jazyková úroveň práce je převážně vysoká, stejně tak ostatních formálních náležitostí.

10. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Na práci v první řadě oceňuji volbu tématu, které je velmi aktuální a autorce současně blízké, což jí dává dobrou možnost napojit se na zvolené informanty a vést s nimi hluboké rozhovory. Dále pak dobře definuje vlastní motivaci k výzkumu a je sama přítomná v textu. V tomto ohledu by

neškodilo zdůraznit také reflexi vlastní pozicionality.

Vhodně také formuluje výzkumný závěr a zasazuje jej do existující literatury a jejích limitů. Oceňuji také, že se autorka snaží pracovat s konceptualizací církve jakožto instituce a reflektovat i politickou aktivitu některých jejích členů. Na tomto místě by se ale nabízelo věnovat pozornost i církvi jako politickému aktérovi a nikoliv pouze jejích individualizovaných reprezentantů.

Za zásadní problém práce nicméně považuji synonymní používání pojmu náboženství a křesťanství (někdy dokonce pouze katolictví). To se neděje pouze na úrovni zdánlivé neexistence jiných institucionalizovaných náboženství (ač jsou i informátory místy zmiňovány), ale i skrze nevěnování dostatečné pozornosti definování jiných forem spirituality nežli institucionalizovaným náboženstvím. To se mimo jiné propisuje do teoretické části textu, kde autorka pracuje s daty ohledně náboženských identit v České republice. Ty se sice snaží interpretovat a nebrat je za vypovídající samy o sobě, nicméně zde chybí reflexe přítomnosti právě různých forem spirituality, ač už to mohou být malá náboženská hnutí, ale i například ezoterické přístupy.

V ohledu debat o sekularismu by se hodilo debatu alespoň krátce vtáhnout do globálnějšího kontextu, ač je výzkumný terén jasně zaměřen na české prostředí. Dále je pak samotná diskuze sekularizace české společnosti zaměřena pouze na představení okolností týkajících se minulého režimu, zcela však vynechává období 1. republiky, jenž hraje zcela zásadní roli.

Dále se pak práce uchyluje k některým příliš širokým a těžko podložitelným závěrům. Stejně jako místy využívá příliš hodnotící, či těžko definovatelné pojmy jako je „pozitivní“, „špatný“, „způsob přemýšlení“ nebo „dobro“.

Zásadní je pak v tomto ohledu dostatečné vymezení centrálního pojmu „křesťanských hodnot“ nebo také „morálních hodnot“. Tedy kromě jednoho místa v textu, kdy jsou některé jejich příklady zmíněny jako nejčastěji zmiňované informátory, tedy pouze skrze aktérskou perspektivu a nedochází k jejich problematizování.

Studentka i přes všechny výtky odevzdala konzistentní práci, která splňuje hlavní hodnotící kritéria pro bakalářskou práci, a proto navrhuji hodnocení B.

Pro budoucí práci bych ale silně doporučovala zamýšlet se nad nesamozřejmostí některých pojmů a tvrzení.

11. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Konceptualizace náboženství a náboženských institucí.

Rozvedení definici klíčových pojmů, s jakou konceptualizací „křesťanských hodnot“ pracovala?

Reflexe limitací interpretací dat vytvořených na základě výzkumných rozhovorů.

Celkové hodnocení práce:

Datum: 6. 6. 2024

Podpis: